

Lukijalle

Oikeusministeriön oikeuspolitiikan strategiassa vuosiksi 2003–2012 ministeriön yhdeksi tärkeimmistä linjauksista on nimetty demokratian toimivuuden ja kansalaisten osallistumisen edistäminen. Vuoden 2003 eduskuntavaalien jälkeisten hallitusten ohjelmiin puolestaan sisällytettiin kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma, jonka mukaisesti hallitus on käynnistänyt kansallisen demokratiahankkeen kansalaisten osallisuuden vahvistamiseksi ja demokratian toimivuuden parantamiseksi. Tämä selvitys on osa oikeusministeriön puitteissa tehtävää ja hallitusohjelmaan liittyvää demokratiaa koskevaa selvitystyötä.

Selvityksessä tarkastellaan demokratiaa Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa. Hallitusohjelmassa ja oikeuspolitiikan strategiassa esitettyjen demokratian kehittämistarpeiden mukaisesti käsillä olevassa selvityksessä on tarkasteltu suoran kansalaisosallistumisen keinoja ja niiden kehittämistä Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa sekä näissä maissa omaksuttuja demokratiahallinnon malleja.

Selvityksen alussa käydään lyhyesti läpi jaottelu edustukselliseen ja suoraan demokratiaan ja peilataan sitä Suomen ja tarkastelumaiden tilanteeseen. Demokratiaperiaatetta käsittelevän luvun jälkeen tutustutaan Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa tehtyihin demokratiaa koskeviin selvityshankkeisiin. Tarkastelukohteeksi on otettu erityisesti valtion tasoa koskevat selvitykset. Tekstissä esitellään selvityskomiteoiden tehtävänannot ja työtavat sekä työn tuloksena saadut näkökohdat ja ehdotukset. Tämän lisäksi käydään läpi selvitysten pohjalta tehtyjä toimenpiteitä. Tarkastelun keskipisteessä ovat erityisesti suoraa demokratiaa koskevat esitykset ja toimet. Tämän jälkeen esitellään tarkastelumaissa käytössä olevat demokratia-asioiden hallintomallit. Hallintomallien osalta tarkastellaan hallitusten hallinto- ja demokratiapoliittisia linjauksia ja vastuunjakoa demokratiaan liittyvissä kysymyksissä sekä vertaillaan näitä malleja toisiinsa. Lopuksi esitetään yhteenvetoa, arviointia ja vertailuja pohjoismaisista demokratiaselvityksistä ja suoran demokratian edistämistavoista. Johtopäätöksiä tehdään erityisesti niistä näkökohdista, jotka voivat olla Suomen kannalta mielenkiintoisia.

Selvityksen on laatinut tutkija Anu Mutanen. Selvitys on tehty oikeusministeriön ja Suomen Akatemian Parlamentarismi 2000 -projektin puitteissa. Selvityksen viimeistelyyn ovat osallistuneet lainsäädäntöjohtaja Matti Niemivuo ja lainsäädäntösihteeri Laura Nordenstreng oikeusministeriöstä. Selvityksen käsikirjoitusta on kommentoinut lisäksi professori Markku Suksi Åbo Akademiasta.

Helsingissä 30 päivänä kesäkuuta 2004

Ylijohtaja

Pekka Nurmi